

Intervjuareffekter vid surveyundersökningar.

Andersson, Bo,

dP 23/6

Bo Anderson
Juli 1957

Intervjuareffekter vid surveyundersökningar

1. Definition, teoretiska synpunkter och något om tidigare forskning

Svaren på en fråga i en intervjuundersökning är känsliga för intervjuareffekter i den mån intervjuarens registreringar påverkas av tillfälliga och sakligt irrelevanta företeelser i intervjusituationen, såsom intervjuarens personlighet, intervjuarens egna åsikter om de ting frågan gäller, intervjuarens uppfattning om vilka beteenden hos den intervjuade som är passande, den intervjuades uppfattning om intervjuarens klädsel, uppträdande grupp-tillhörighet etc. Intervjun är en socialpsykologisk process mellan två personer som intar två skilda roller. Utgången av intervjun beror delvis på relationerna mellan de bägge rollerna.

Antag t.ex. att ålderskillnaden mellan intervjuare och intervjuad är någorlunda stor. Det kan i undersökningen finnas frågor som en ung person finner svårt att fråga en äldre person om, som kanske dessutom tillhör motsatt kön. Relationen mellan de båda agerandes sociala roller är i detta fall sådan, att resultatet av intervjun påverkas. Ålder och kön är i de flesta fall faktorer som är sakligt irrelevanta i intervjusituationen. I den mån resultatet av intervjun beror på ålders- och könsskillnader mellan den intervjuade och intervjuaren föreligger ett observationsfel i undersökningen. Att de båda faktorerna spelar en viss roll som felkälla visar Benney, Riesman och Star i sin uppsats (3) och Hyman i sin bok (6).

Denna undersökning möjliggjordes genom ett anslag från Statens Samhälls- och Rättsvetenskapliga forskningsråd. Vid analysen av materialet har mycket värdefull hjälp lämnats av fil.kand. Erland Jonsson och fil.stud. Rune Cederlöf, Statens institut för Folkhälsan, Stockholm.

Vid surveyintervjuer är det önskvärt att de olika intervjuerna sker under så lika betingelser som möjligt för att resultaten skall kunna anses jämförbara vid den statistiska bearbetningen. I utbildningen av intervjuare lägger man därför stor vikt vid att lära intervjuarna att

20 ARBETSDAGAR
20 JULI 1957

Rapport nr 6
69
53

Intervjuer, undersökningar och behandling

1. Definition, fördelar och nackdelar vid intervjuer

Intervjuer är en fråga i en intervju som syftar till att få fram information om en persons personlighet, inställningar, värderingar och andra egenskaper som kan vara av betydelse för hans eller hennes situation. Intervjuer kan vara av olika slag, beroende på syftet med intervjun och på vilka villkor intervjun genomförs. Intervjuer kan vara strukturerade eller ostrukturerade, öppna eller slutna, direkta eller indirekta. Intervjuer kan också vara individuella eller gruppintervjuer. Intervjuer är en viktig metod för att få fram information om en persons personlighet och för att hjälpa honom eller henne att förstå sig själv och sin situation. Intervjuer kan också vara en viktig del av en behandling, eftersom de kan hjälpa personen att förstå sina känslor och sina tankar och att hitta nya sätt att hantera sina problem.

Intervjuer kan också vara en viktig del av en undersökning, eftersom de kan hjälpa forskaren att få fram information om en persons personlighet och för att testa olika teorier om mänskligt beteende. Intervjuer kan också vara en viktig del av en utvärdering, eftersom de kan hjälpa utvärderaren att få fram information om en persons upplevelser och att bedöma effekten av en behandling. Intervjuer kan också vara en viktig del av en utbildning, eftersom de kan hjälpa läraren att förstå sina elever och att anpassa sin undervisning efter deras behov. Intervjuer kan också vara en viktig del av en forskning, eftersom de kan hjälpa forskaren att få fram information om en persons upplevelser och att testa olika teorier om mänskligt beteende.

Intervjuer kan också vara en viktig del av en utvärdering, eftersom de kan hjälpa utvärderaren att få fram information om en persons upplevelser och att bedöma effekten av en behandling. Intervjuer kan också vara en viktig del av en utbildning, eftersom de kan hjälpa läraren att förstå sina elever och att anpassa sin undervisning efter deras behov. Intervjuer kan också vara en viktig del av en forskning, eftersom de kan hjälpa forskaren att få fram information om en persons upplevelser och att testa olika teorier om mänskligt beteende.

ställa frågorna på ett likartat sätt, att använda en gemensam formulering och att notera svaren med för alla lika kategorier. Med utbildningen avser man att eliminera några källor till observationsfel i undersökningen. Det är emellertid uppenbart att man genom utbildning endast kan avlägsna en del av felkällorna. Sådana felkällor som beror på köns-, ålders och socialgruppskillnader mellan intervjuare och de intervjuade är i många fall omöjliga att eliminera. Det är därför rimligt att vänta sig, att många surveyundersökningar innehåller observationsfel framkallade genom intervjuareffekter. Det är emellertid ej någon allvarlig invändning mot en metod att påvisa att den innehåller risker för observationsfel. Vet vi den ungefärliga storleken av observationsfelen kan vi göra korrektioner av funna värden eller på annat sätt rätt värdera vårt material. Vid analyser ur surveydata är det därför önskvärt, att viktiga frågor undersöks med avseende på intervjuareffekt. Ur metodologisk synpunkt är det viktigt, att vi får klart för oss vilka typer av frågor som är känsliga för fel och vilka grupper av intervjuade och intervjuare som bidrar till felen.

I den sociologiska och psykologiska litteraturen finns många studier av intervjuareffekter. En god översikt finns i Hyman m.fl. bok (6). Allmängiltigheten hos resultaten är ofta svårare att avgöra. Jämförande studier av liknande frågor i olika länder och sociala grupper är nödvändiga och har utförts i någon utsträckning. Några resultat finns redovisade i *The American Journal of Sociology* LXII:2 under rubriken *Field Notes*.

I denna uppsats skall vi redovisa resultaten av en studie av intervjuareffekter på några konkreta surveyfrågor. Antag att vi intervjuar en grupp A av försökspersoner med frågorna K som täcker attitydområdet p. Frågorna innehåller svarsalternativen "ja", "nej", "tveksam", "vet inte, ingen åsikt". En viss procent av A ger då frågorna ställs första gången svar som är oklara, svävande, undvikande eller säger att de inte vet. Denna grupp försökspersoner kan delas upp i två undergrupper:

ställa frågorna på ett likartat sätt, ett angående EK-gemens-
 sam formulering och att notera svaren med för alla lika
 kategorier. Med utbildningen svarar man på ett bestämt sätt
 källor till observationer i undersökningen. Detta är
 förstås uppenbart att man genom utbildning kan påverka
 lära en del av resultatet. Sådana felaktigheter kan
 köns-, ålders- och sociala skillnader mellan intervjuade
 och de intervjuade är i några fall omfattande och omfattande.
 Det är därför viktigt att vara tydlig, att många intervjuade
 några innehåller observationer från intervjuerna och intervju-
 effekter. Det är en del av någon av intervjuerna
 mot en metod att påvisa att den innehåller några förbe-
 tiofaktorer. Det är den regelbundna återkomsten av observationer
 felan kan vi göra korrekturen av denna värden eller på
 att ett sätt värdena vårt material. Vid analysen av intervju-
 data är det därför viktigt att viktiga frågor och svar
 med avseende på intervjuerna. En metodologisk synpunkt är
 det viktigt, att vi får klart för oss vilka typer av frågor
 som är relevanta för del och vilka frågor av betydelse och
 intervjuerna som bidrar till detta.

I den avseende och psykologiska intervjuerna finns många
 studier av intervjuer. En god översikt finns i
 m. 11. bok (5). Allmänheten har resultatet av intervjuerna
 rare att avge. I sådana studier av intervjuer i olika
 icke färdig och sociala grupper är nödvändiga och har utövat
 i någon utsträckning. Några resultat finns redovisade i
 American Journal of Sociology 1911:2 under rubriken Field
 Notes.

I denna uppsats skall vi bedöma resultaten av en studie av
 intervjuer på några konkreta exempel. Antag att
 vi intervjuar en grupp A av försökspersoner och intervjuerna
 som följer efteråt. Frågorna innehåller exempelvis
 "Ja", "Nej", "Ingen åsikt", "Ingen åsikt", "Ingen åsikt", "Ingen åsikt",
 procent av A ger de svar som stämmer överens med
 oklara, svävande, utvändig eller säger att de inte vet.
 Denna grupp försökspersoner kan delas upp i två undergrupper

1/ de som verkligen inte vet, inte har någon åsikt eller är genuint tveksamma om hur de skall svara, 2/ de som har en positiv eller negativ åsikt men har svårt att verbalisera den beroende på ovana vid p eller vid intervjusituationen. I instruktionen för vår undersökning föreskrevs att intervjuarna, om de inte visste hur de skulle klassificera ett svar, skulle upprepa frågan ordagrant och ge den tillfrågade tid på sig att formulera ett svar. Intervjuarna fick däremot inte ställa ledfrågor utanför formuläret eller formulera om frågan. Man kan antaga, att det finns vissa skillnader mellan intervjuarna i förmågan att penetrera ett oklart svar. Vissa differentialpsykologiska resultat tyder på att det finns olikheter i förmågan att handskas med mångtydiga (ambiguous) situationer. De psykologiska processerna bakom dessa skillnader är mycket ofullständigt kända. Vissa resultat meddelas i Frenkel-Brunswik (5). Genom olikheter mellan intervjuarna i förmågan att penetrera en oklar situation uppkommer intervjuareffekter.

Om försökspersonerna utlottats på intervjuarna kan vi räkna med, att alla intervjuarna har ungefär lika många försökspersoner som tillhör undergrupp 1. Dessa bör klassificeras med "tveksam" eller "ingen åsikt, vet ej". Hur många av undergrupp 2 de kommer att klassificera med "ja", "nej", "tveksam" eller "vet ej" beror delvis på deras förmåga att penetrera oklara, svävande eller undvikande svar. Vi kan alltså använda summan av svaren "tveksam" och "ingen åsikt, vet ej" på frågorna K som ett grovt mått på intervjuarnas förmåga att penetrera mångtydiga svar i intervjusituationen.

I undersökningen ställdes den öppna frågan: "Vilket tycker Ni är besvärligast av hushållsgöromålen?" Det visade sig att intervjuarna skilde sig starkt åt i förmågan att få svar på denna fråga. Finns det någon generell skillnad mellan intervjuarna i förmågan att penetrera oklara, svävande och undvikande svar, kan vi vänta oss, att de intervjuare som kan penetrera oklara, svävande och undvikande svar på frågorna K också har lättare att få svar på den öppna frågan.

I den nämnda artikeln har jag uttryckt min önskan att
 denna utredning skulle kunna utgöra en grund för en
 utvärdering av de olika typerna av skolor som
 för närvarande äro i bruk i vårt land. Detta
 skulle kunna ske på olika sätt. En möjlighet
 är att låta de olika typerna av skolor
 utvärderas på grundval af de resultat som
 de olika typerna af skolor ha uppnått
 i de olika ämnen. En annan möjlighet
 är att låta de olika typerna af skolor
 utvärderas på grundval af de resultat som
 de olika typerna af skolor ha uppnått
 i de olika ämnen. En tredje möjlighet
 är att låta de olika typerna af skolor
 utvärderas på grundval af de resultat som
 de olika typerna af skolor ha uppnått
 i de olika ämnen. En fjärde möjlighet
 är att låta de olika typerna af skolor
 utvärderas på grundval af de resultat som
 de olika typerna af skolor ha uppnått
 i de olika ämnen. En femte möjlighet
 är att låta de olika typerna af skolor
 utvärderas på grundval af de resultat som
 de olika typerna af skolor ha uppnått
 i de olika ämnen. En sjätte möjlighet
 är att låta de olika typerna af skolor
 utvärderas på grundval af de resultat som
 de olika typerna af skolor ha uppnått
 i de olika ämnen. En sjuande möjlighet
 är att låta de olika typerna af skolor
 utvärderas på grundval af de resultat som
 de olika typerna af skolor ha uppnått
 i de olika ämnen. En åttonde möjlighet
 är att låta de olika typerna af skolor
 utvärderas på grundval af de resultat som
 de olika typerna af skolor ha uppnått
 i de olika ämnen. En nionde möjlighet
 är att låta de olika typerna af skolor
 utvärderas på grundval af de resultat som
 de olika typerna af skolor ha uppnått
 i de olika ämnen. En tionde möjlighet
 är att låta de olika typerna af skolor
 utvärderas på grundval af de resultat som
 de olika typerna af skolor ha uppnått
 i de olika ämnen.

Dessa överväganden leder fram till följande två hypoteser:

1. Ju mer odeciderad A är i fråga om p, desto troligare är det, att frågorna K är utsatta för intervjuareffekter. (Prövas i avsnitt 3)
2. Ju lättare en intervjuare har att penetrera oklara svävande och undvikande svar på frågorna K desto sannolikare är det att han får svar på öppna frågor. (Prövas i avsnitt 5)

I en tidigare uppsats (Anderson 1) har vi sökt göra troligt, att svaren på frågor, där den intervjuade inte kan väntas ha förstahandskännedom om det som frågan handlar om, är mera svarbedömbara än svaren på frågor där den intervjuade kan antas ha direkt kontakt med frågans objekt. De flesta intervjuade har inte någon förstahandskännedom om de objekt frågor om försvaret handlar om. Däremot har de förstahandskunskap om ting och förhållanden i sin dagliga miljö, t.ex. om arbetsplatsen och dess förhållanden. Vi väntar oss, att svaren på försvarsfrågorna kommer att bli mera svävande, oklara och undvikande än svaren på frågorna om arbetsplatsen. Vi har därför i analysen jämfört frågor om försvaret och arbetsplatsen med avseende på intervjuareffekt. (Se avsnitt 4)

2. Undersökningens uppläggning och utförande

Vår undersökning av intervjuareffekten utfördes i samband med en survey i fem kommuner runt om och innefattande industriorten Kvarntorp i mellersta Sverige. Avsikten var att studera vissa socialmedicinska och hygieniska frågeställningar samt vissa attityder till det militära försvaret och civilförsvaret. Resultatefrån de medicinska undersökningarna finns i Friberg och Strandberg (4), resultat om attitydundersökningen redovisas i Anderson (2).

Intervjuerna utfördes av 16 väl tränade intervjuare från Statistiska Centralbyråns utredningsavdelning. Var och en av dessa intervjuare har fått en grundlig teoretisk och praktisk utbildning. Sammanlagt intervjuades 861 personer, utgörande en sannolikhetssampel av befolkningen i de fem kommunerna. Minimiåldern i sampeln var 18 år. Innan fält-

Denne overgangen leder til en...

1. De her omhandlede...

2. De her omhandlede...

3. De her omhandlede...

4. De her omhandlede...

5. De her omhandlede...

6. De her omhandlede...

7. De her omhandlede...

8. De her omhandlede...

9. De her omhandlede...

10. De her omhandlede...

11. De her omhandlede...

12. De her omhandlede...

13. De her omhandlede...

14. De her omhandlede...

15. De her omhandlede...

16. De her omhandlede...

17. De her omhandlede...

18. De her omhandlede...

19. De her omhandlede...

20. De her omhandlede...

arbetet igångsattes instruerades intervjuarna med en skriftlig kommenterande instruktion till de flesta frågorna. Därefter gick hela formuläret noggrant igenom muntligen, varefter provintervjuer gjordes. Erfarenheterna från dessa diskuterades därefter i gruppen. Ledaren för fältarbetet diskuterade varje dag med intervjuarna markeringsproblem och erfarenheter från intervjuarbetet.

Vid intervjuerna användes ett allmänt formulär omfattande 96 frågor och ett medicinskt formulär med 27 frågor. Frågorna hade med få undantag fasta svarsalternativ. Intervjuaren hade att med ledning av vad försökspersonerna sade sedan frågorna ställts klassificera svaren med de angivna alternativen. Svarsalternativen fick däremot inte presenteras för den intervjuade.

Var och en av de 861 uttagna tilldelades en av de 16 intervjuarna genom lottning. Genom randomisering skapades alltså 16 experimentgrupper. - Vår design för studiet av intervjuareffekten kan sägas vara kvasi-experimentell. Vi har kontrollerat försöksgruppernas sammansättning. Där emot har vi ej kunnat kontrollera de påverkningar vi utsatte dem för annat än i viss utsträckning. Vi har försökt att genom en detaljerad instruktion få intervjuarna att uppträda så lika som möjligt i intervjusituationerna. Vi räknar emellertid med, att de olikheter som finns mellan intervjuarna i personlighet och uppträdande trots detta skall göra sig märkbara. Vi vet, att vi utsätter våra försöksgrupper för olika påverkan men endast i begränsad utsträckning vet vi vari dessa olikheter består.

3. Prövning av hypotes 1

Följande frågor rörande Sveriges försvar och några utrikespolitiska frågeställningar har medtagits i analysen av intervjuareffekter.

1/ Anser ni, att risken för krig är större eller mindre nu än för några år sedan?

risken är större nu

risken är ungefär lika stor nu

risken är mindre nu

ingen åsikt, vet inte.

Att det är möjligt att utvärdera och jämföra olika typer av tekniska lösningar är en viktig del av den tekniska utvärderingen. Detta innebär att man måste ta hänsyn till både tekniska och ekonomiska aspekter. Enligt den tekniska utvärderingen är det viktigt att man tar hänsyn till både tekniska och ekonomiska aspekter. Detta innebär att man måste ta hänsyn till både tekniska och ekonomiska aspekter.

Vid teknisk utvärdering är det viktigt att man tar hänsyn till både tekniska och ekonomiska aspekter. Detta innebär att man måste ta hänsyn till både tekniska och ekonomiska aspekter. Enligt den tekniska utvärderingen är det viktigt att man tar hänsyn till både tekniska och ekonomiska aspekter.

Enligt den tekniska utvärderingen är det viktigt att man tar hänsyn till både tekniska och ekonomiska aspekter. Detta innebär att man måste ta hänsyn till både tekniska och ekonomiska aspekter. Enligt den tekniska utvärderingen är det viktigt att man tar hänsyn till både tekniska och ekonomiska aspekter. Detta innebär att man måste ta hänsyn till både tekniska och ekonomiska aspekter.

Enligt den tekniska utvärderingen är det viktigt att man tar hänsyn till både tekniska och ekonomiska aspekter. Detta innebär att man måste ta hänsyn till både tekniska och ekonomiska aspekter. Enligt den tekniska utvärderingen är det viktigt att man tar hänsyn till både tekniska och ekonomiska aspekter. Detta innebär att man måste ta hänsyn till både tekniska och ekonomiska aspekter.

2/ Tycker ni, att det blivit någon förändring i förhållandet mellan Ryssland och västmakterna, det vill säga England, Frankrike, USA m.fl. länder sista året?

ja

nej

tveksam

ingen åsikt, vet inte.

3/ Tror ni, att de vapen och den materiel, som vårt försvar har, är lika bra som de vapen och den materiel, som stormakterna har?

ja

nej

tveksam

ingen åsikt, vet inte.

4/ Tror ni, att vår nuvarande soldatutbildning, det vill säga den utbildning man får under värnplikten, är sådan, att de svenska soldaterna är lika bra, som andra länders soldater?

ja

nej

tveksam

ingen åsikt, vet inte.

5/ Tror ni, att vår flotta har lika bra vapen och fartyg som stormakternas flottor har?

ja

nej

tveksam

ingen åsikt, vet inte.

6/ Tror ni, att de flygplan och den materiel, som vårt flygvapen har, är lika bra som de vapen och den materiel som stormakternas flygvapen har?

ja

nej

tveksam

ingen åsikt, vet inte.

7/ Tror ni, att den svenska regeringen och försvarsledningen rätt kan bedöma hur vårt försvar skall läggas upp för att bli så bra som möjligt?

2/ Trov det mest nyttigt for dig at have en
forretning i Danmark eller i udlandet?
Hvor vil du helst have den? (Udvalgt)

Ja
nej

trov det mest nyttigt

ingen af dem, begge dele

3/ Trov det mest nyttigt for dig at have en
forretning i Danmark eller i udlandet?
Hvor vil du helst have den? (Udvalgt)

Ja
nej

trov det mest nyttigt

ingen af dem, begge dele

4/ Trov det mest nyttigt for dig at have en
forretning i Danmark eller i udlandet?
Hvor vil du helst have den? (Udvalgt)

Ja
nej

trov det mest nyttigt

ingen af dem, begge dele

5/ Trov det mest nyttigt for dig at have en
forretning i Danmark eller i udlandet?
Hvor vil du helst have den? (Udvalgt)

Ja
nej

trov det mest nyttigt

ingen af dem, begge dele

6/ Trov det mest nyttigt for dig at have en
forretning i Danmark eller i udlandet?
Hvor vil du helst have den? (Udvalgt)

Ja
nej

trov det mest nyttigt

ingen af dem, begge dele

7/ Trov det mest nyttigt for dig at have en
forretning i Danmark eller i udlandet?
Hvor vil du helst have den? (Udvalgt)

ja

nej

tveksam

ingen åsikt, vet inte.

Vid analysen har vi delat upp materialet med avseende på kön, ålder och politiskt intresse. Vi kan därför studera i vad mån de funna intervjuareffekterna på frågorna är koncentrerade till någon eller några av köns-, ålders- eller intressegrupperna.

Tabell 1

P-värden för differenser mellan intervjuare på frågor om utrikespolitik och försvar. De intervjuade uppdelade på kön, ålder och grad av politiskt intresse.

Frå- ga nr:	I n t e r v j u a d e						
	Män	Kvinnor	≤ 45 år	> 45 år	pol.intr.	ej pol.intr.	Tot.
1	~	~	x	xx	xxx	o	xxx
2	x	xx	~	xx	xx	~	xxx
3	o	x	x	xx	xx	xx	xxx
4	o	xxx	o	xxx	o	~	xxx
5	~	xxx	xx	xx	x	xxx	xxx
6	~	xxx	xx	xxx	xxx	xx	xxx
7	xx	xxx	x	xxx	xxx	xxx	xxx

o materialets storlek medger ej χ^2 - analys

~ $P > 0.05$

x $0.05 > P > 0.01$

xx $0.01 > P > 0.001$

xxx $P < 0.001$

Av tabellen framgår, att frågorna om utrikespolitik och försvar har givit säkerställda variationer mellan intervjuarna i fråga om svarsfrekvenser. Variationerna är mycket större än vad man kan vänta sig att slumpskillnader skulle vara. Variationerna är betydligt starkare inom kvinnogruppen än inom den manliga gruppen av intervjuade. Likaså ger de äldre försökspersonerna i högre grad upphov till skillnader mellan intervjuarnas svarsfrekvenser på frågorna än de yngre.

Enligt hypotes 1 kan vi vänta oss, att de grupper av intervjuade, där det är vanligt att man har odeciderade attityder till utrikespolitik och försvarsfrågor, kommer att ge upphov till intervjuareffekter vid frågor om utrikespolitik och försvar. Inom grupper där attityderna är deciderade väntar vi oss inte att finna intervjuareffekter.

Är hypotesen riktig, skall vi bland kvinnorna och bland de äldre intervjuade finna en större procent odeciderade svar än bland männen och de yngre intervjuade.

I flera ganska stora intervjuundersökningar rörande utrikespolitiska frågor och försvarsfrågor har det visat sig, att kvinnornas attityder är betydligt oftare odeciderade än männens. (Anderson, 2).

Tabellerna 2 och 3 visar procenten odeciderade svar bland män och kvinnor på några frågor i Kvarntorps-surveyn uppdelade i åldersgrupper.

Tabell 2

Procent odeciderade svar bland män på frågor om försvaret

Födelseår	Fråga nummer:					Antal
	2	4	5	6	7	
1925-	22	12	28	15	35	86
1919-1924	12	11	22	13	22	46
1911-1918	22	12	28	14	29	68
-1910	25	24	29	25	32	239

Tabell 3

Procent odeciderade svar bland kvinnor på frågor om försvaret

Födelseår	Fråga nummer:					Antal
	2	4	5	6	7	
1925-	57	34	45	42	37	74
1919-1924	55	41	49	39	42	47
1911-1918	50	40	54	47	40	68
-1910	62	54	62	60	49	233

Tabellen visar för varje år de olika typerna av
 arbetstillfällen. Det är tydligt att antalet
 arbetstillfällen har ökat över tiden. Detta
 beror på att antalet arbetstillfällen har
 ökat i alla sektorer. Detta beror på att
 antalet arbetstillfällen har ökat i alla
 sektorer. Detta beror på att antalet
 arbetstillfällen har ökat i alla sektorer.

Tabellen visar för varje år de olika typerna av
 arbetstillfällen. Det är tydligt att antalet
 arbetstillfällen har ökat över tiden. Detta
 beror på att antalet arbetstillfällen har
 ökat i alla sektorer. Detta beror på att
 antalet arbetstillfällen har ökat i alla
 sektorer. Detta beror på att antalet
 arbetstillfällen har ökat i alla sektorer.

Tabell 2
 Procent av arbetstillfällen som är kvinnliga

År	Arbetsnummer			
	1	2	3	4
1925	32	38	30	32
1930-1934	32	38	30	32
1935-1939	32	38	30	32
1940-1944	32	38	30	32
1945-1949	32	38	30	32

Tabell 3
 Procent av arbetstillfällen som är kvinnliga

År	Arbetsnummer			
	1	2	3	4
1925	37	43	35	34
1930-1934	37	43	35	34
1935-1939	37	43	35	34
1940-1944	37	43	35	34
1945-1949	37	43	35	34

Tabellerna 2 och 3 visar, att man bland de intervjuade kvinnorna finner en mycket större proportion odeciderade svar än bland männen. Bland kvinnorna ökar frekvensen odeciderade svar också med åldern. Tabellerna 1-3 ger sålunda ett visst stöd åt hypotes 1.

4. Intervjuareffekter vid några andra frågor

Vi har på liknande sätt analyserat följande frågor med avseende på intervjuareffekter:

8/ Hur trivs ni med era arbetskamrater?

mycket bra

ganska bra

mindre bra

dåligt

obestämmd

9/ Tycker ni, att ert arbete ger er möjligheter att visa vad ni kan?

ja

nej

tveksam

10/ Skulle ni vilja byta bostad?

ja

nej

11/ Vill ni säga att ni är mycket intresserad, ganska intresserad eller ointresserad av politik?

Resultaten av analysen av dessa frågor framgår av tabell 4.

Tabell 4

P-värden för differenser mellan intervjuare på frågorna 8-11.

Fråga nr:	I n t e r v j u a d e						Tot.
	Män	Kvinnor	≤ 45 år	> 45 år	pol.intr.	ej pol.intr.	
8	~	~	~	~	~	o	~
9	~	o	~	~	~	~	~
10	x	~	~	~	~	~	x
11	xx	~	xx	~			xxx

... och 3 vidhåller att man bland de intervjuade
kvinnorna finner en tydligare utveckling omedelbart
de svar på frågan om att kvinnorna i allmänhet
önskar ha ett jobb och därmed förbättra sin
finansiella situation.

4. Intervjuerna visar att många kvinnor
VI har på sinnet att utvärdera sitt yrke och
svaren på intervjuerna.

7. För att få en ökad kunskap om kvinnornas
syn på sitt yrke och på sin situation i
livet, har man gjort en undersökning av
kvinnornas syn på sitt yrke och på sin
situation i livet.

10. Skilja ut de kvinnor som
har ett yrke som
är av intresse för
den undersökningen.

Resultaten av undersökningen framgår av tabell
I och II.

Tabell I

Resultat för kvinnornas intervjuer på frågan
om 8-11.

Fråga	Ja	Nej	Inte svarat
1. Vill du ha ett annat yrke än det du har nu?	5	5	5
2. Vill du ha ett annat yrke än det du har nu?	5	5	5
3. Vill du ha ett annat yrke än det du har nu?	5	5	5
4. Vill du ha ett annat yrke än det du har nu?	5	5	5
5. Vill du ha ett annat yrke än det du har nu?	5	5	5
6. Vill du ha ett annat yrke än det du har nu?	5	5	5
7. Vill du ha ett annat yrke än det du har nu?	5	5	5
8. Vill du ha ett annat yrke än det du har nu?	5	5	5
9. Vill du ha ett annat yrke än det du har nu?	5	5	5
10. Vill du ha ett annat yrke än det du har nu?	5	5	5
11. Vill du ha ett annat yrke än det du har nu?	5	5	5

- o materialets storlek tillåter ej χ^2 - analys
 ~ $P > 0.05$
 x $0.05 > P > 0.01$
 xx $0.01 > P > 0.001$
 xxx $P < 0.001$

Tabellen visar, att frågorna 8 och 9 är fria från intervjuareffekt. Fråga 11 är starkt utsatt för intervjuareffekt. Det är svårt att säga, varför männen ger upphov till intervjuareffekt men ej kvinnorna. Vid frågor om politik är ju erfarenheten den, att kvinnorna betydligt oftare ger odeciderade svar än männen.

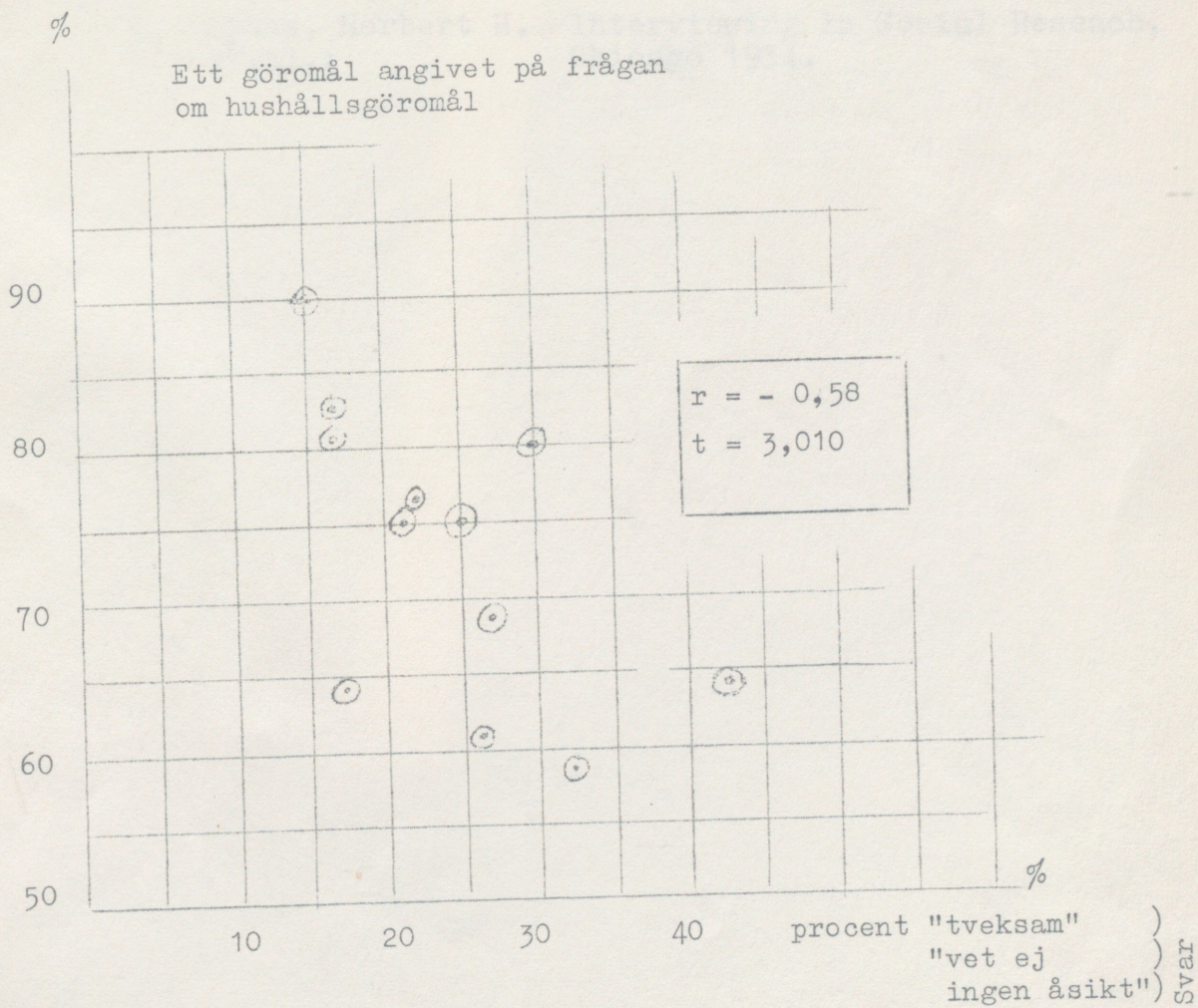
5. Prövning av hypotes 2

Resultaten från prövningen av hypotes 2 framgår av diagrammet. På ordination är utsatt för varje intervjuare antalet svar han lyckats få på den öppna frågan "Vilket av hushållsgöromålen tycker ni är besvärligast" i procent av det antal intervjuer han utfört. På abskissan är utsatt för varje intervjuare den procent odeciderade svar (tveksam, vet inte, ingen åsikt) som han redovisat på frågorna 1 - 7. Korrelationen är - 0,58. Den är signifikant och vårt material ger alltså stöd åt hypotes 2.

6. Diskussion och slutsatser

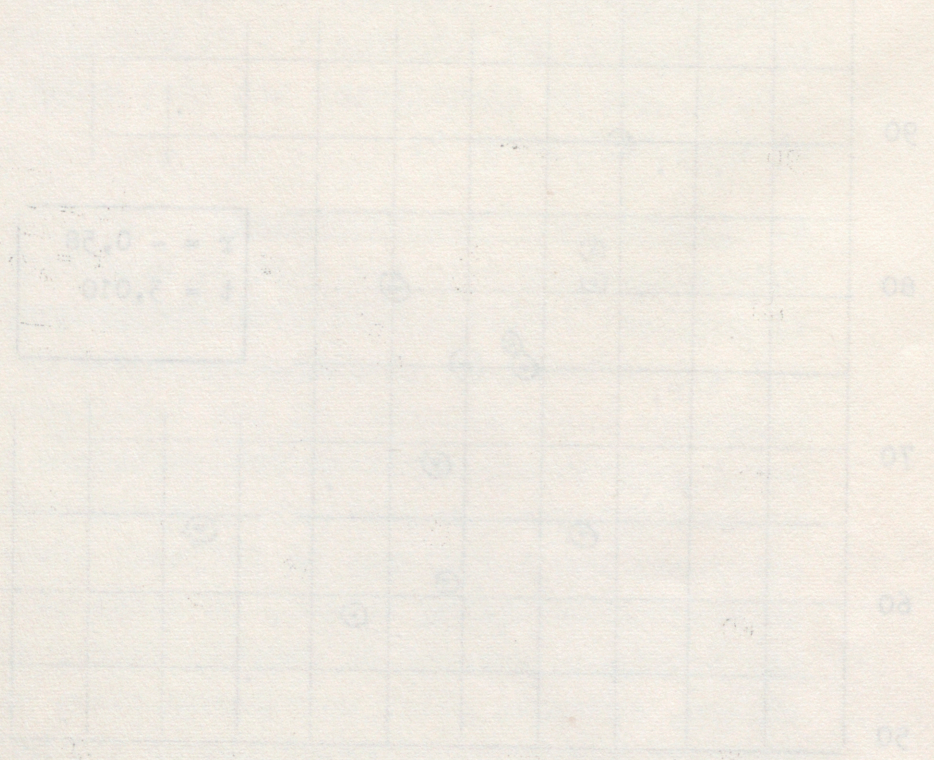
Undersökningens data ger stöd åt hypoteserna 1 och 2. Vi ser, att intervjuareffekter förekommer, trots att vi vid undersökningens planläggning sökte ge intervjuarna noggranna instruktioner. Vi har lokaliserat några grupper i sampeln som särskilt mycket bidrar till intervjuareffekterna. De praktiska slutsatserna av undersökningen kan formuleras på följande sätt: Har vi i en intervjuundersökning frågor, på vilka man kan vänta sig, att betydande grupper av sampeln kommer att reagera med oklara, svävande eller undvikande svar, kan vi räkna med, att intervjuareffekter kommer att nedsätta materialets tillförlitlighet inom dessa grupper. Är undersökningens syfte att ge oss någorlunda precisa resultat

(precisa estimationer) bör de misstänkta frågorna prövas med avseende på intervjuareffekt. Anser man sig ej behöva särskilt precisa uppgifter, kan man kanske avstå från denna prövning, men man bör i den källkritiska diskussionen av materialet vara uppmärksam på felkällor av den typ vi redovisat. Det är möjligt, att förbättrad utbildning av intervjuarna i någon mån kan eliminera dem. Under alla förhållanden bör man arbeta vidare på att kartlägga vilka frågetyper och vilka kategorier av försökspersoner, som bidrar till intervjuareffekterna.

(proceder estimations) för de klassiska (logiska) för-
 vad med avseende på intervjuer. Anser man sig
 behöva särskilt precisa uppgifter, kan man kanske överta
 från denna forskning, men som för i den klassiska
 diskussionen av materialiet vars uppgifterna är tillräckligt
 för av den typ av redovisning. Det är möjligt att för
 bättre utvärdering av intervjuerna i någon mån kan till-
 minsta den. Under alla förhållanden har man under-
 sökt på ett karakteristiskt sätt frågor och intervjuer
 gäller av förhållanden, som blivna till intervju-
 eller...

Ett exempel på ett diagram som visar...
 om kvalitetsgraden...

procent "problem"
 "var av"
 "ingen åsikt"

Anförd litteratur:

1. Anderson, Bo Några reflexioner om opinionsundersökningar. Nordisk Psykologi, Vol 8, nr 6, 1956..
2. Empiriska studier över motståndsviljan i Sverige I, Stockholm 1957 (stencil).
3. Benney, Mark, Riesman, David, Star, Shirley Age and Sex in the interview, American Journal of Sociology, Vol LXII sept-57.
4. Friberg, Lars - Strandberg, Lars Studier över sanitära olägenheter och hälsorisker av industrirök-gaser, Nordisk Hygienisk Tid-skrift, Vol 38, nr 3-4, 1956.
5. Frenkel-Brunswik, Else Intolerance of Ambignity and Personality Theory: i Blake, R och Ramsey, G: Perception: An Approach to Personality, New York 1953.
6. Hyman, Herbert H. et.al.: Interviewing in Social Reseach, Chicago 1954.

